

μαζε «Δοκίμιο συμπληρωματικής μελέτης στη νεώτερη ιστορία της Ελλάδος, Τουρκίας και Ρουμανίας». Το σημερινό του έργο είναι κάτι περισσότερο από δεύτερη έκδοση, τόσο πλουτισμένο και ξαναχρωμένο είναι.

Ο πρώτος τόμος μας δίνει την ιστορία του Νικολάου Μαυρογένη, ενός από τους πιο περιέργους και σπουδαίους τύπους της Ιστορίας μας. Απόγονος της Βενετσιάνικης φαμελιάς των Μοροσίνι (οί έποιοι στις εικόνες και τα αγάλματα που σώζονται στη Βενετία γράφονται Maurosenus) έφτασε με τη μοναδική του ικανότητα στα πιο μεγάλα αξιώματα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας κ' επρόσφερε συνάμα μεγάλες υπηρεσίες στο Γένος. Αρχισουλτάνος του Οθωμανικού στόλου και φίλος επιστήθιος του Ναυάρχου Γκεζαερλή-Χασάν Πασά έπαιξε με την επιρροή του τους πληθυσμούς του Μωριά και των Νήσων του Αιγαίου από μεγάλες καταστροφές. Ηγεμόνας της Μολδοβλαχίας ζήτησε να εγκαθιδρύση κυβέρνηση πατρική και να προστατέψη το λαό από την τυραννία και τις άγχαρείες των Μωγιαράων. Αρχιστράτηγος των Οθωμανικών στρατιών μόρφωσε στρατό από χριστιανούς και ηρωικά αντιστάθηκε στην Αυστρία και τη Ρωσία. Ίσως, αν οι Μωγιαράοι έχτιμοσαν τα αγαθά της διοίκησής του για το λαό τους, αν η Τουρκική Κυβέρνηση σκληρή, άνηχη και άχαριστη δεν τον αποκατάλιζε νικημένο στη Μπέλα, ο Νικέλαος Μαυρογένης, φίλος και προστατής του Ρήγα, θα έκανε κάτι μεγάλο και για το Γένος την άπελευτέρωση.

Ο δεύτερος τόμος περιέχει την ιστορία των άλλων Μαυρογένηδων. Το άρχοντα Δημήτρη Μαυρογένη, διοικητή της Μύκονος. Το μεγάλο Λογοθέτη και Δραγουμάνου του στόλου Στέφανου Μαυρογένη που μαρτύρησε κι αυτός με τον Πατριάρχη Γρηγόριο. Το Ίωάννη Μαυρογένη, φίλου του Ρήγα και ιδρυτή της πρώτης εταιρείας από την οποία βγήκε η Φιλική. Της Μαντώς Μαυρογένη της ήρωίδας της Μύκονος, που η ιστορία, έχι πολύ γνωστή στους πολλούς, διαβάζεται στο βιβλίο του κ. Blancard, σαν ένα όρατο ρομάντζο, αν και κάθε της λεπτομέρεια στηρίζεται σε ιστορικά έγγραφα. Μετά διάφορους άλλους Μαυρογένηδες φτάνει στο γνωστότατο σοφό άρχιατρο του Σουλτάνου Χαμίτ το Σπυρ. Μαυρογένη κι αναφέρει μεταξύ άλλων και την έχτιμηση του κ. Α. Πάλλη, που έχι τόσο περισσότερη αξία, γιατί ο Μαυρογένης ήταν άπαξός της υπερχα-

θαρεύουσας. «Πάει, λέει ο Πάλλη, κι άλλος από τους παλιούς εκείνους που κατώρθωσαν μέσα σε τόσες δυσκολίες και τόσους πειρασμούς να φυλάν τον έθνισμό τους και να γίνονται ώφέλιμοι στο έθνος. »Σαν τούς συλλογίζεται κανείς είναι Τιτάνες και ήρωες.» Έπειτα μας δίνει τη βιογραφία των δυό του γιών, του Αλεξάντρου, πρόση της Τουρκίας της Αμερικής και του λαμπρότερου ήγεμόνα της Σάμος, ήγεμόνα που οι Σαμιώτες κατάφεραν να χάσουν κι αυτόν και να καταστήσουν στον Κοπάση. Γι' αυτό το λυπηρό επεισόδιο αναφέρει (σελ. 612) και το άρθρο του «Νουμά» «Νά άνθρωπος» (Χρόνος Α', αριθ. 43, 2 'Ιουνίου 1903), και του Δημητρίου που με τόσο ικανότητα αντιπροσώπεψε την Τουρκία στη Μασσαλία και που, αφού ή Τουρκία, με τις συνειθισμένες ραδιουργίες, έπαψε για 12 χρόνια, ξαναδιορίζει, αναγνωρίζοντας τη μεγάλη του αξία, γενικό της πρόξενο στο Τριέστι.

Τέτοις είναι το όρατο και μεγάλο βιβλίο του κ. Blancard. Μελέτη βαθειά προσώπων και πραγμάτων, ιστορική άκρίβεια που τίποτα δε λέει που να μην το αποδείχνει με έγγραφα και κείμενα, άμεροληψία μεγάλη και φιλελλητισμός, μετρημένος που πρέπει να έχτιμούμε γιατί μας παινά όπου πρέπει και δεν κρύφτει τα στραβά μας, κάνουν τη μεγάλη αξία του συγγράμματος.

Δ. Π. Π.

Έκδοτική Έταιρεία ο «Φοίβος» - Αθήνα

ΑΓΙΣ ΘΕΟΣ :

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

- Όρατος τόμος ει: 8ον από 130 σελίδες, με τάριστοურγήματα των δημοτικών μας τραγουδιών.
 - Εικόνες του ζωγράφου Π. ΡΟΥΜΠΟΥ — Πρόλογος του εκδότη.
 - Έρμηνεία λέξεων. — Βιβλιογραφία.
- Κάθε αντίτυπο άρχ. 3. Έτυπώθησαν και 100 αριθμημένα σε χαρτί Ολλανδίας, καθένα άρ. 5.
Παραγγελίες μαζί με ταχυδρ. έπιταγές :
Έκδοτική Έταιρεία ο «Φοίβος»
1 Κλεισθίνη, Αθήνα
ή στα γραφεία του «ΝΟΥΜΑ», Ζήνωνα 2.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΡΑΜΑΣ

ΟΙ ΛΟΞΟΙ ΣΤΡΑΤΟΚΟΠΟΙ

Πουλιέται στα γραφεία μας άρ. 2.

ΠΕΥΚΟΣ ΟΡΕΙΝΟΣ

Ένας από τους παλιότερους, τους πρώτους πρώτους, άφοσιωμένους συνεργάτες και φίλους του «Νουμά». Τόνομά του Διαμαντής Παπαγιάννης, είταν από την Ήπειρο, σπούδαζε Νομικά και κατοικούσε στο Βόλο. Πρόπερσι πήρε το δίπλωμά του, και βγήκε άμέσως στη Μακεδονία με κάποιο άντάρτικο σώμα: εκεί πούνηται και πέθανε την περασμένη βδομάδα στο Βόλο φτιακός.

Στο «Νουμά» ήρθε στα 1903, άκούττικο φοιτητούδι ακόμα, με τα «Ραδόνικα» του — κάτι τραγουδάκια τρυφερά και όμορφογραμμένα. Ήρθε γιομάτος αγάπη για την Ίδεια, μαζί με άλλα παληκάρικα, που άποτελούταν από μελισσολόι του Νουμά που έβομβούσε κάτω από τις όνειρεμένες λεύκες της πλατείας Στουρναρακ, καθώς έγραφε κάποτε στο «Αστύ» ο Παπαντωνίου, κ' ερχόντουσαν κάθε Παρασκευή δειλινο ταχτικά στο γραφείο, βεηλώντας στο δίπλωμα του φύλλου.

Νά, δυό τρία από τα «Ραδόνικα», για μνημόσυνό του :

Στα βάσανα άρμενίζουμε
και μες στις πίκρες πλέμε.
Τη νύχτα άνασαιάζουμε
και την ημέρα κλαίμε,
κ' είναι γραφτό μας, λέμε,
παντοτεινά στα βάσανα
και στους καημούς να πλέμε.

Γυρνά γυρνά στη μαύρη ξενιτιά
και μιά ματιά για μένα δε δακρύζει,
και δε χτυπάει για μένα μιά καρδιά
και να κιατάξει με ένας δε γυρίζει.
Ποδοί, άχ, ποδοί, μάννα μου γλυκιά,
που τα βουνά ή αγάπη σου ραγίζει ;

Είσαι λουλούδι άπάρθενο
με κάλλη άνέγγιχτα και μύρα,
μελλοί δεν τα πάτησε,
σκιά δεν πέταξε τριγύρα.
Χαρά σ' τον που του γράφει ή Μοίρα

δε θα πώ τον πόνο μου, κανενός !
Θά τον ξεμοναχιάσω μέσα στο βαθύ βαθύ κρεβάτι τον πόνο μου και θα τον πνίξω και θα τον θάψω ύστερα, σκεπαζοντάς τονε με τις βυσινιές κουρτινές...)
Όιμέ, κάποια πουλιά ακόμα μένουνε στα σπλάχνα του Όρέστη, που δεν τ'έχει ακόμα πνίξει το φίδι το σοφό ! Έτσι πάντοτε έτράψυχα τα κοράκια μένουνε και δεν έχουν σκοτωμό.

II

Άλλοι πνίγουνε τον πόνο τους μέσα στο κρεβάτι κι άλλοι μέσα στο αίμα κι άλλοι φεύγουνε στη μοναξιά κι άδράχνουνε τα σωθικά τους και τότε πνίγουνε με τα δυό τους τα χέρια, κι άλλοι ζητούν να τον σκοτώσουνε στριγγμώνοντάς τονε άπάνω στα χείλια μιάς όμορφης γυναίκας.
Κ' είναι φαρδιά τότε τ' άμαρτωλά κρεβάτια, για να μπορέσουν να χωρέσουνε το μίσος και την αγάπη και την περιφρόνηση και τη λύσσα και τον άντρα και τη γυναίκα.
Θέ μου ! Θέ μου ! πώς τρέμει το κρεβάτι από το Μίσος ! Ο πολιτισμός δεν μπάνει μέσχα από τα

κλειστά παράθυρα και δεν τρυπά τις κτετασμένες κουρτινές και δεν μπορεί ποτέ του να φτάσει και να μερώσει τα σώματα τα γυμνά.
Και μένει έτσι ή ζωή άχαλίωτη κ' ελεύτερη και ρήχει κάτω και τσαλαπατά όλες τις χαρτινές μάσκες της εξημέρωσης και του πολιτισμού κ' ύφώνεται ως είναι : άμειλιχτη, σοβαρή και λαχανιασμένη.
Και ξεπλώνεται τότε πίστομα κολλημένη άπάνω στα σεντόνια ή Γυαίκα, κατάχλωμη κι ά γέλκωτη, κι άνασηκώνει το κεφάλι και κυτάζει τον Άντρα, σα φίδι που άνορθώνεται καταμεσής του δρόμου κ' έτοιμάζεται να όρμήσει και να τρυπήσει τα μάτια του ανθρώπου.
Κι άπλώνει τότε τα μπράτσα του ο άντρας και την άδράχνει από το λαιμό για να την πνίξει και να σωθει, κ' Έκείνη του χαμογελά και παραλουών τα δάχτυλά του και σκύφτει άπάνω στο στόμα της και κλεί τα μάτια και σγαλορουφά το φαρμάκι που γλυκοσταζουνε τα δόντια της και τα χείλια και ή γλώσσα.
Και δε μιλούνε και δεν έχουνε τη δύναμη να σηκωθούνε, να σурθουνε στην πόρτα, να την άνοιξουν και να φύγουνε — να φύγουνε και να σωθούνε...

— Νόρα ! Νόρα !
Τίποτ' άλλο δεν μπορούσανε να πουνε τα χείλια του Όρέστη.
Τα μπράτσα της είσανε πεσμένα άπάνω του ακίνητα, μα ένοιωθεί ο Όρέστης στήν πόρα τους πώς είσαν έτοιμα να ξαναρχίσουν πάλι. Τα χρυσά βραχιόλια της μόνο του δροαίζανε τη σάρκα..
Κ' έκλεισε τα μάτια του Κι ως έκλεισε τα μάτια του, άνατρίχιασε σύσωμος. Ό ! πώς άνέθηκε σπασμωδικιά κι άγίλαστη και πώς έσβησε μ' ένα κίνημα νευρικό του χεριού της το φώς του καντηλιού και μείνανε στο σκοτάδι κι όληνύχτα, όληνύχτα, του έπινε τα μάτια και του πιπίλιζε το μυαλό, άγάλια άγάλια, χωρίς να μιλεί, χωρίς να χορταίνει, χωρίς να λέει εύχαριστώ...
(Ό ! να μπορούσα να φύγω ! να φύγω ! Να σπαράξω το σάρκινο άραξοβόλι που πνίγει με ! Ό ! μη με σφίγγεις τόσο ! Έγώ κάτι άλλο θέλω, έγώ πνίγμαι στην άγκαλιά σου, έγώ θέλω να βγω όξω στο φώς, στον ήλιο, στους άντρες, — γιατί κάποιος άλλος είναι ο σκοπός μου έμίνχ Κάποιος άλλος ! Ό ! να φύγω ! να φύγω !)

(Άκουσθει)